

Zakon o smanjenju plata i penzija

Predlogom Zakona o privremenom uređivanju osnovica za obračun plata, odnosno zarada i durgih stalnih primanja kod korisnika javnih sredstava privremeno se uređuju osnovica, odnosno vrednost radnog časa, vrednost boda i vrednost osnovne zarade (u daljem tekstu: osnovica), za obračun i isplatu plata, odnosno zarada kao i drugih stalnih primanja, izabranih, imenovanih, postavljenih i zaposlenih lica kod korisnika javnih sredstava, s ciljem očuvanja finansijskog sistema u Republici Srbiji i sistema plata i zarada u javnom sektoru.

Vreme primene

Navedeni zakon primenjuje se počev od obračuna i isplate plata, zarada i drugih stalnih primanja kod korisnika javnih sredstava za mesec novembar 2014. godine, a zaključno sa obračunom i isplatom plata, zarada i drugih stalnih primanja za mesec decembar 2017. godine.

Korisnici javnih sredstava

Korisnici javnih sredstava, u smislu ovog zakona, jesu:

- 1) direktni i indirektni korisnici budžetskih sredstava Republike Srbije;
 - 2) organizacije za obavezno socijalno osiguranje i korisnici sredstava tih organizacija;
 - 3) direktni i indirektni korisnici budžetskih sredstava lokalne vlasti u smislu zakona kojim se uređuje budžetski sistem;
 - 4) javna preduzeća osnovana od strane Republike Srbije, odnosno lokalne vlasti u smislu zakona kojim se uređuje budžetski sistem, kao i pravna lica osnovana od strane tih javnih preduzeća;
 - 5) pravna lica nad kojima Republika Srbija, odnosno lokalna vlast ima direktnu ili indirektnu kontrolu nad više od 50% kapitala ili više od 50% glasova u organima upravljanja, druga pravna lica u kojima javna sredstva čine više od 50% ukupnih prihoda ostvarenih u prethodnoj poslovnoj godini;
 - 6) javne agencije i druge organizacije na koje se primenjuju propisi o javnim agencijama ili su pod kontrolom Republike Srbije, odnosno lokalne vlasti.
- Odredbe ovog zakona primenjuju se i na obračun i isplatu zarada i drugih stalnih primanja u Narodnoj banci Srbije.

Odredbe ovog zakona ne primenjuju se na korisnike javnih sredstava koji su osnovani međunarodnim ugovorom, kao ni na korisnike javnih sredstava u kojima se plate i druga stalna primanja utvrđuju u skladu sa međunarodnim ugovorom.

Šta je plata?

U ovom zakonu platom se smatra zarada zaposlenog kod korisnika javnih sredstava utvrđena u skladu sa zakonom koji uređuje radne odnose, odnosno plata izabranog, imenovanog i postavljenog lica i zaposlenog kod korisnika javnih sredstava utvrđena u skladu sa zakonima koji uređuju plate u državnim organima, organima lokalne vlasti, organizacijama obaveznog socijalnog osiguranja i javnim službama.

U ovom zakonu osnovna neto plata jeste proizvod koeficijenta i osnovice za obračun i isplatu plate, odnosno osnovna zarada po ugovoru o radu zaključenom u skladu sa zakonom koji uređuje radne odnose, umanjena za porez i doprinose za obavezno socijalno osiguranje koji se plaćaju iz

zarade u skladu sa zakonom.

Drugim stalnim primanjem kod korisnika javnih sredstava, u smislu ovog zakona, smatra se naknada za rad izabranog, imenovanog i postavljenog lica i savetnika i posebnog savetnika funkcionera u organima Republike Srbije i lokalne vlasti, kao i direktora, odnosno upravnika ili drugog rukovodioca korisnika javnih sredstava, koji nije zasnovao radni odnos kod korisnika javnih sredstava, naknada za rad članova organa upravljanja i nadzora kod korisnika javnih sredstava, kao i naknada za rad u stalnim i povremenim radnim telima, radnim grupama, savetima i komisijama, kod korisnika javnih sredstava, utvrđena posebnim propisima i opštim i pojedinačnim aktima i finansirana iz sredstava tog ili drugog korisnika javnih sredstava, koja u sebi sadrži porez i pripadajuće doprinose za obavezno socijalno osiguranje.

Drugo stalno neto primanje, u smislu ovog zakona, jeste drugo stalno primanje umanjeno za porez i pripadajuće doprinose za obavezno socijalno osiguranje.

Ništavost pojedinih odredbi

Ništave su odredbe opšteg ili pojedinačnog akta (osim pojedinačnog akta kojim se plata povećava po osnovu napredovanja) kojima se povećavaju osnovice, koeficijenti i drugi elementi, odnosno uvode novi elementi, na osnovu kojih se povećava iznos plata i drugog stalnog primanja kod subjekata, donet za vreme primene ovog zakona.

Iznos umanjenja

Osnovica za obračun i isplatu plata kod korisnika javnih sredstava, utvrđena zakonom, drugim propisom ili drugim opštim i pojedinačnim aktom, koji je u primeni na dan donošenja ovog zakona, umanjuje se za 10%.

Zaposleni čija je osnovna neto plata pre početka primene ovog zakona za puno radno vreme bila niža od 25.000 dinara zadržava svoju neto platu.

Ukoliko bi se primenom umanjene osnovice u smislu ovog zakona utvrdila osnovna neto plata niža od 25.000 dinara, tom zaposlenom se za puno radno vreme isplaćuje osnovna neto plata u iznosu od 25.000 dinara.

Zaposlenom koji radi sa nepunim radnim vremenom, plata se utvrđuje srazmerno njegovom radnom vremenu, a umanjenje se utvrđuje srazmerno umanjenju plate koju bi ostvario za puno radno vreme, za mesec za koji se vrši isplata.

Druga stalna primanja u neto iznosu umanjuju se za 10%.

Od umanjenja iz stava 1. ovog člana izuzimaju se druga stalna primanja u neto iznosu nižem od 25.000 dinara.

Ukoliko bi se primenom umanjenja iz stava 1. ovog člana utvrdilo drugo stalno primanje u neto iznosu nižem od 25.000 dinara, to primanje se isplaćuje u iznosu od 25.000 dinara.

Umanjenje iz stava 1. ovog člana vrši korisnik javnih sredstava koji je isplatilac drugog stalnog primanja.

Korisnici javnih sredstava, izuzev korisnika iz člana 2. stav 1. tač. 1) i 2) ovog zakona, kojima se umanjuje planirani iznos sredstava za plate, odnosno iznos za dotacije organizacijama obaveznog socijalnog osiguranja, dužni su da u roku od tri dana od dana izvršene konačne isplate plata za određeni mesec na račun propisan za uplatu javnih prihoda Republike Srbije uplate razliku između ukupnog iznosa plata obračunatih primenom osnovice koja nije umanjena u smislu člana

5. stav 1. ovog zakona sa uračunatim doprinosima koji se isplaćuju na teret poslodavca i ukupnog iznosa plata obračunatih primenom umanjene osnovice u smislu ovog zakona sa uračunatim doprinosima koji se isplaćuju na teret poslodavca.

Korisnik javnih sredstava koji je isplatilac drugih stalnih primanja, izuzev korisnika iz člana 2. stav 1. tač. 1) i 2) ovog zakona, dužan je da u roku od tri dana od dana izvršene isplate za određeni mesec na račun propisan za uplatu javnih prihoda Republike Srbije uplati razliku između ukupnog iznosa drugog stalnog primanja koji nije umanjen u smislu člana 6. stav 1. ovog zakona i ukupnog iznosa drugog stalnog primanja koji je obračunat sa umanjnjem u smislu ovog zakona.

Obavezu uplate sredstava u smislu st. 1. i 2. ovog člana ima i Narodna banka Srbije.

Korisnici javnih sredstava iz st. 1. i 2. ovog člana i Narodna banka Srbije pripadajuća sredstva koja su u obavezi da uplate po st. 1. i 2. ovog člana ne mogu opredeljivati niti koristiti za druge namene.

Javno preduzeće osnovano od strane Republike Srbije dužno je da prilikom overe obrasca za obračun i konačnu isplatu zarada dostavi ministarstvima nadležnim za način i kontrolu obračuna i isplate zarada u javnim preduzećima dokaz o uplaćenom iznosu sredstava iz člana 7. st. 1. i 2. ovog zakona za prethodnu isplatu i obračunatom iznosu sredstava iz člana 7. st. 1. i 2. ovog zakona za tekuću isplatu za to javno preduzeće i pravna lica osnovana od strane tog javnog preduzeća.

Javno preduzeće osnovano od strane lokalne vlasti dužno je da prilikom overe obrasca za obračun i isplatu zarada dostavi nadležnom organu lokalne vlasti dokaz iz stava 1. ovog člana za to javno preduzeće i pravna lica osnovana od strane tog javnog preduzeća.

Nadležni organ lokalne vlasti je dužan da jednom mesečno, a najkasnije do 10. u mesecu za prethodni mesec dostavi ministarstvima nadležnim za način i kontrolu obračuna i isplate zarada u javnim preduzećima izveštaj o izvršenoj uplati iz člana 7. st. 1. i 2. ovog zakona.

U slučaju da javno preduzeće iz stava 1. ovog člana ne izvrši obavezu iz člana 7. st. 1. i 2. ovog zakona, ministarstva iz stava 1. ovog člana neće izvršiti overu obrasca za obračun i isplatu zarada, dok se ta obaveza ne izvrši.

U slučaju kad obavezu iz člana 7. st. 1. i 2. ovog zakona nisu izvršili korisnici javnih sredstava čiji je osnivač lokalna vlast, ministar nadležan za poslove finansija će na predlog ministarstva nadležnog za način i kontrolu obračuna i isplate zarada u javnim preduzećima rešenjem privremeno obustaviti prenos transfernih sredstava iz budžeta Republike Srbije, odnosno pripadajućeg dela poreza na zarade i poreza na dobit pravnih lica jedinici lokalne vlasti, dok se ta obaveza ne izvrši.

Podzakonski propisi

Vlada će, u roku od 15 dana od dana stupanja na snagu ovog zakona, uskladiti propise i druge akte koji se odnose na osnovice, a čiji je donosilac, sa odredbama ovog zakona.

U roku iz stava 1. ovog člana uskladiće se i drugi opšti akti kojima je utvrđena osnovica za obračun i isplatu plata kod korisnika javnih sredstava na koje se ti propisi i opšti akti odnose.

U roku iz stava 1. ovog člana uskladiće se i Uredba o postupku privremene obustave prenosa pripadajućeg dela poreza na zarade i poreza na dobit pravnih lica autonomnoj pokrajini, pripadajućeg dela poreza na zarade gradu Beogradu, odnosno prenosa transfernih sredstava iz budžeta Republike Srbije jedinici lokalne samouprave („Službeni glasnik RS”, broj 49/13).

Kazne

Novčanom kaznom u iznosu od 500.000 do 2.000.000 dinara kazniće se za prekršaj pravno lice koje je korisnik javnih sredstava, izuzev Republike Srbije i lokalne vlasti, kao i njihovih organa, ako:

- 1) ne izvrši umanjjenje plata u skladu sa članom 5. stav 1. ovog zakona
- 2) ne izvrši umanjjenje drugog stalnog primanja u skladu članom 6. stav 1. ovog zakona;
- 3) ne izvrši obavezu iz člana 7. st. 1– 3. ovog zakona.

Za prekršaj iz stava 1. ovog člana kazniće se i odgovorno lice u pravnom licu koje je korisnik javnih sredstava, kao i odgovorno lice u organu Republike Srbije i lokalne vlasti, u iznosu od 50.000 do 150.000 dinara.

Nadzor

Nadzor nad primenom ovog zakona vrši ministarstvo nadležno za poslove finansija. Inspekcijski nadzor nad primenom ovog zakona vrše nadležne inspekcije, u skladu sa zakonom.

Zakon o umanjenju neto prihoda lica u javnom sektoru („Službeni glasnik RS”, broj 108/13) prestaje da važi 1. novembra 2014. godine.

Izuzetno od stava 1. ovog člana, kod korisnika javnih sredstava koji do 1. novembra 2014. godine nisu isplatili plate i druga stalna primanja za mesec oktobar 2014. godine i ranije mesece, Zakon o umanjenju neto prihoda lica u javnom sektoru primenjivaće se i posle 1. novembra 2014. godine, zaključno sa isplatom plate odnosno drugog stalnog primanja za mesec oktobar 2014. godine.

Stupanje na snagu

Ovaj zakon stupa na snagu narednog dana od dana objavljivanja u „Službenom glasniku Republike Srbije”.

Ustavni osnov i razlozi donošenja zakona prema navodima zakonodavca

Ustavni osnov za donošenje predloženog zakona sadržan je u odredbama člana 97. tačka 8. Ustava Republike Srbije, kojima je propisano da Republika Srbija uređuje i obezbeđuje sistem u oblasti radnih odnosa.

Razlozi za donošenje ovog zakona sadržani su, pre svega, u potrebi da se obezbedi stabilnost javnih finansija, pre svega kroz sistem održivog finansiranja deficita i duga opšte države a time i makroekonomska stabilnost.

Stanje u javnim finansijama se približilo neodrživoj putanji. Deficit opšte države je već nekoliko godina jedan od najviših u Evropi, a visina javnog duga je dostigla kritičan nivo. Finansiranje deficita i duga je skupo i problematično i predstavlja veliki teret za privredu i jedna je od najvećih prepreka ekonomskom rastu. Smanjivanje deficita i vraćanje visine javnog duga na

održiv nivo predstavlja prioritet države. Neophodan je sveobuhvatan set mera fiskalne konsolidacije koje će se primeniti i na prihodnoj i na rashodnoj strani budžeta na svim nivoima opšte države. S obzirom na strukturu i stanje privrede veće prilagođavanje potrebno je sprovesti na rashodnoj strani. Plate zaposlenih, posle penzija, predstavljaju ubedljivo najveći izdatak u rashodima i izdacima opšte države gde učestvuju sa oko 13%. Budući da je u narednom trogodišnjem periodu predviđen visok nivo fiskalnog prilagođavanja neophodno je da se najveći deo ušteta nađe na ove dve rashodne kategorije, ali tako da se što manje opterete najugroženije grupe stanovništva i da se spreči drastičan pad životnog standarda.

Kako je Republika Srbija suočena sa problemima u finansiranju svojih nadležnosti u pojedinim segmentima društva, to su u cilju preduzimanja mera da se nastala situacija prevaziđe predložena rešenja kojima će se obezbediti s jedne strane ušteta finansijskih sredstava, a s druge strane stabilno finansiranje prava onih subjekata za koje je očigledno da će u nastaloj situaciji pretrpeti najveću štetu. Polazeći od jednog od osnovnih ustavnih načela iz člana 1. Ustava, na kojima počiva Republika Srbija kao država – načela socijalne pravde, koje je, pored ostalog, zasnovano na principu solidarnosti, predloženi zakon predviđa privremeno smanjenje plata, odnosno zarada u javnom sektoru, kako bi se te uštede usmerile u pravcu pomoći onima koji krizu ne mogu samostalno da prevaziđu bez solidarne pomoći države. Pored toga, time se obezbeđuje dugoročna finansijska održivost sistema javnih finansija, koji, ako se ne preduzmu potrebne mere, ne bi više bio u stanju da obezbeđuje Ustavom zagaranovanu ekonomsku sigurnost. Poštovanje ustavnog načela socijalne pravde podrazumeva, pod određenim okolnostima, i preduzimanje interventnih mera države u određenim oblastima društvenog života, kako bi se osiguralo ostvarivanje osnovnih socijalnih prava, ostvarila socijalna sigurnost i umanjile socijalne razlike. Predloženi zakon uvažava sledeća dva osnovna principa. Prvi princip je pravedna i jednaka redistribucija nacionalnih resursa, kako bi se ublažila postojeća nejednakost. Drugi princip je uspostavljanje sklada između ograničenih budžetskih sredstava i socijalnih ciljeva koji su postavljeni u Ustavu. Samo se na taj način građanima može obezbediti minimalna dobrobit koju dopuštaju ekonomski resursi jedne države. Osnovni princip od koga je predlagač zakona pošao prilikom određivanja ove mere bila je solidarnost društvenih subjekata u obezbeđivanju sredstava za ravnomernije podnošenje tereta konsolidacije javnih finansija, radi obezbeđivanja prava onih subjekata koji ne mogu samostalno, bez pomoći države, opstati u nastalim uslovima.

Predloženi zakon štiti osnovne principe načela socijalne pravde, jer je iz kategorije zaposlenih prema kojima bi bila preduzeta ova mera isključio one sa manjim zaradama, odnosno platama (sve one čija plata, odnosno zarada nije veća od 25 000 dinara), svrstavajući ih u kategoriju onih koji ne mogu solidarno da daju doprinos planiranoj konsolidaciji, jer su i sami ovom krizom egzistencijalno ugroženi. Sa pozicije ustavnog načela socijalne pravde, a naročito imajući u vidu prilike u kojima se Republika Srbija našla, kao i velike socijalne razlike u trenutku postojanja nesklada između ograničenih budžetskih sredstava i socijalnih ciljeva koji su postavljeni u Ustavu, donošenjem predloženog zakona, tj. propisivanjem jedne posebne privremene mere smanjenja plata, kroz smanjivanje osnovice za njen obračun i isplatu, država interveniše na način da se navedeni nesklad otkloni i obezbedi pravedna i jednaka redistribucija nacionalnih resursa. Za donošenje predloženog zakona postoji posebno važan javni interes koji se ogleda u potrebi obezbeđenja stabilnog i održivog finansiranja deficita i smanjenja duga u dugom roku, imajući u vidu dosadašnji trend kretanja ovih osnovnih fiskalnih pokazatelja i njihovu dalju uzlaznu putanju u slučaju da se primena mera fiskalne konsolidacije odloži. Prema tome, legitimni cilj predloženog zakona jeste očuvanje ekonomske stabilnosti države i obezbeđivanje socijalne

zaštite građana.

Posebno treba imati u vidu da je mera smanjenja plata vremenski ograničena (primenjuje se zaključno sa isplatom za mesec decembar 2017. godine), kao i da je uvedena isključivo sa ciljem konsolidacije javnih finansija (alternativno može da stoji) usporavanja daljeg rasta deficita i duga opšte države, što znači da ona egzistira u pravnom poretku Republike Srbije samo toliko dugo dok posebno važni razlozi javnog interesa opravdavaju njenu primenu. Imajući u vidu, sa jedne strane, kvalifikovani javni interes koji se štiti ovim predloženim zakonom i navedene elemente koji ograničavaju primenu ove mere, a sa druge strane, obim mešanja zakonodavca u prava pojedinaca – ograničeni krug lica na koje se mera odnosi (samo zaposleni u javnom sektoru čija je plata, odnosno zarada veća od minimalne zarade, odnosno od 25 000 dinara), smanjenje plata, odnosno zarada predstavlja srazmernu meru za ostvarenje legitimnog cilja.